

*Голові разової спеціалізованої вченої ради PhD 9992
Хмельницького національного університету
д.е.н., професору Валентині СТАДНИК*

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора економічних наук, професора,
Полінкевич Оксани Миколаївни на дисертаційну роботу
Абушова Теймура Аловсат огли на тему
«Формування інтегрованої системи управління ресурсами
та інформаційними процесами на промисловому підприємстві»,
подану до разової спеціалізованої вченої ради
Хмельницького національного університету
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт

Військові дії в Україні негативно позначаються на всіх секторах економіки. Не винятком є машинобудівний сектор, який трансформується та змінюється. За даними Державної служби статистики України промислове виробництво в Україні у 2024 році збільшилося на 3,6%, тоді як у 2023-му, за уточненими даними, зростання становило 6,8% після падіння на 36,7%. У той же час машинобудування у 2024 році впало на 1,2%, автомобілебудування – на 17%. У номінальному виразі Україна 2024 року реалізувала промислову продукцію (товари, послуги) на 11,8% більше, ніж 2023 року, у т.ч. за межі країни - приріст на 24,4%. Це підтримується темпами цифрової трансформації: «Digitize or die» – девіз нової оборонної стратегії, що означає управління часом, ресурсами й логістикою через інтегровані ІТ-системи Breaking Defense.

Структурні виклики в машинобудуванні стосуються ресурсної ефективності, інформаційної згуртованості, цифрової безпеки та масштабованості, інвестиційної привабливості.

Підприємства, що формують єдину систему управління ресурсами, скорочують час прийняття рішень і мінімізують витрати. Це підвищує продуктивність, яка згідно з OECD-аналізом цифровізації економіки зростає на 15–20 %, а також дозволяє краще мотивувати персонал – що має потужний соціальний ефект у воєнний час .

Інтегрована система управління ресурсами та інформаційними процесами на машинобудівному підприємстві — це стратегічна необхідність. Сучасна економічна реальність, яка диктується війною, цифровою революцією й міжнародним фінансуванням, потребує оперативного, прозорого та стійкого менеджменту. Для українського машинобудування – це не тільки інструмент виживання, а й можливість стати прикладом індустріальної інновації у Європі.

Отже, тема дослідження Абушова Теймура Аловсат огли є надзвичайно актуальною як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Вона інтегрує актуальні концепції менеджменту, економічної теорії та організаційної поведінки, дозволяючи сформулювати нові науково обґрунтовані підходи до формування інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами на промисловому підприємстві.

Актуальність теми додатково підтверджується зв'язком дослідження із планом науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету. Результати дисертаційної роботи Абушова Теймура Аловсат огли стали частиною виконання науково-дослідної теми «Моделювання стратегій безпечного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем» (номер державної реєстрації 0122U001212), де здобувачем обґрунтовано ключові положення формування інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами у єдності та підпорядкованості із загальною стратегією розвитку підприємств.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження Абушова Теймура Аловсат огли, наведених у ній даних, здійснених розрахунків, його основними працями, опублікованими по темі дисертації, науковими положеннями та висновками, є достатньо аргументованими. Основні положення, одержані в результаті наукового дослідження, сформульовані автором самостійно і свідчать про достатній рівень обґрунтованості і достовірності викладених теоретикометодичних і прикладних результатів, є основою наукового пошуку відповідно до поставленої мети та завдань.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, відзначаються високим рівнем наукової обґрунтованості, що зумовлено системним аналізом і узагальненням значного обсягу наукових джерел, присвячених проблематиці формування інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами на промисловому підприємстві.

Об'єкт і предмет визначені вірно. Наукові положення викладені конкретно, логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень процесів управління конкурентоспроможністю інновацій підприємства на основі розвитку його потенціалу креативності.

Зміст анотації відображає основний зміст дисертації та достатньо повно розкриває наукові результати й практичну цінність роботи. Використання сучасного методологічного, методичного, інформаційного та нормативно-правового забезпечення обумовило обґрунтованість результатів дослідження, а створений добротний інформаційний фон переконливість сформульованих висновків.

Отримані наукові результати, пропозиції та висновки ґрунтуються на застосуванні сучасного інструментарію наукового дослідження, що забезпечує їхню достовірність та аналітичну цінність. У межах дослідження були використані методи теоретичного узагальнення, абстрагування, аналізу та синтезу для дослідження теоретичних основ та проблем управління ресурсами та

інформаційними процесами (п. 1.1–1.3); інституційний аналіз для характеристики середовища функціонування підприємств (п. 2.2); методів описової статистики – для аналізу тенденцій та стану розвитку системи управління ресурсами та інформаційними процесами на машинобудівних підприємствах в Україні (п.п. 2.1–2.3); моделювання – для формування архітектури інтегрованої системи та її складових (п.п. 3.1–3.3); системного аналізу – для з'ясування особливостей інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами (п. 3.1), розробки програм оптимізації використання ресурсів (п. 3.2), формування системи показників для моніторингу управління ресурсами та інформаційними процесами (п. 3.3), структурно-функціональний – для опису та пояснення побудови інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами (п. 3.1); графічні – для наочної ілюстрації та побудови схем та графіків стосовно предмету дослідження. Аналіз здійснювався на основі широкого кола вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, що представлені у бібліографії (171 найменування), що свідчить про ґрунтовність опрацювання наукової проблематики та високий рівень теоретико-методологічного забезпечення дослідження. Достовірність наукових висновків також підтверджується використанням актуальної емпіричної бази, що включає статистичні дані Державної служби статистики України, результати наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій, ресурси мережі Інтернет, звітну документацію промислових підприємств, а також результати власних емпіричних досліджень автора.

Результати дисертаційної роботи пройшли апробацію через публікації у наукових фахових виданнях та обговорення на науково-практичних конференціях, що підтверджує їх відповідність сучасним науковим вимогам. Практична значущість сформульованих положень підтверджена фактами їх успішного впровадження. і рекомендацій.

Загалом, обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується чітким формулюванням і вирішенням наукової проблеми, що полягає в розробці теоретичних засад і науково-методичних підходів до управління конкурентоспроможністю інновацій підприємства на основі розвитку його потенціалу креативності.

Зміст дисертаційної роботи

Структурні частини дисертаційної роботи Абушова Теймура Аловсат огли (анотація, вступ, три розділи, висновки та додатки) внутрішньо пов'язані між собою становлять органічну єдність. Дисертаційна робота відзначається логічною будовою, послідовним викладенням результатів, повнотою аргументації, релевантним наповненням розділів. Зміст дисертації відповідає меті і завданням дослідження.

У вступі розкрито актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено предмет та об'єкт, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів дослідження, наведено відомості про апробацію і впровадження.

У першому розділі роботи - Теоретико-методичні основи і проблеми управління ресурсами та інформаційними процесами на підприємстві здійснено аналіз наукових поглядів проблематики управління процесами функціонування підприємства; досліджено функціональну структуру розподілу і формування матеріальних, трудових, енергетичних та інформаційних ресурсів; вивчено методи і принципи оптимізації в управлінні ресурсними можливостями підприємств; розроблено концепцію інтеграційності системи управління ресурсною базою в координації функціонування підприємств.

У другому розділі роботи - Аналіз тенденцій і стану розвитку систем управління ресурсними та інформаційними процесами на машинобудівних підприємствах - проаналізовано вплив екзогенних та ендогенних чинників на автоматизацію інформаційних та ресурсних процесів на підприємствах; оцінено внутрішньо-корпоративного управління ресурсними процесами підприємств машинобудування; побудовано бізнес-модель управління ресурсними та інформаційними потоками на підприємствах.

У третьому розділі роботи - Структура інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами на підприємстві – побудовано ефективну інтегровану систему управління ресурсами та інформаційними процесами; запропоновано програмно-цільове планування і стимулювання ресурсозберігаючих технологій виробництва на підприємствах; промоніторино процеси управління ресурсною та інформаційною базами даних; автоматизовано управлінські завдання функціонування ресурсних та інформаційних процесів.

Усі висновки і рекомендації дисертаційної роботи логічно випливають із виконаних досліджень і підтверджуються довідками про впровадження результатів. Загальний обсяг наукової роботи становить 273 сторінках машинописного тексту. Дисертація включає 31 таблицю (з них 5 на 7 повних сторінках), 55 рисунків (з них 18 на повних сторінках), анотацію на 17 сторінках, додатки на 22 сторінках, а також список використаних джерел із 171 найменування, що розміщений на 19 сторінках.

Робота написана науковим стилем, проілюстрована відповідними рисунками, таблицями, графіками.

Наукова новизна отриманих результатів

Проведений аналіз дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що здобувачем обґрунтовано низку теоретико-концептуальних положень, узагальнень та висновків, які відповідають критеріям наукової новизни. Зокрема, здобувачем удосконалено: 1) науково-методичний підхід щодо розуміння інформації як стратегічного ресурсу підприємства, що на відміну від існуючих враховує інформацію у якості координуючого елементу управління між ланками системи підприємства у процесі набуття нових знань, оскільки знання є одиницею інформаційних ресурсів і у той же час інформаційні ресурси визначають можливості навчання та розвитку організації та є інструментом такого навчання; 2) понятійно-категорійний апарат щодо визначення поняття «інформаційний процес» який на відмінну від існуючих підходів охоплює не лише інформаційний потік, як сукупність інформаційних повідомлень від генератора до отримувача, а й технології, які застосовуються для отримання,

накопичення та передачі інформації, й прийнятий на підприємстві порядок накопичення, зберігання, захисту інформації; 3) модель управління ресурсними та інформаційними потоками, яка на відміну від існуючих не обмежується відображенням переміщення ресурсів від продуцента до кінцевого споживача, а відображає існуючі особливості функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств та доповнена елементами, які враховують необхідність синергетичного підходу до управління матеріальними та інформаційними ресурсами; планування ресурсів промислового підприємства із використанням програм, що в доповнення до існуючих підходів враховує стан та тенденції використання ресурсів машинобудівними підприємствами Вінницької області при розробці типової програми оптимізації використання ресурсів машинобудівного підприємства й базується на інтегрованості управління ресурсами та інформаційними процесами; 4) планування ресурсів промислового підприємства із використанням програм, що в доповнення до існуючих підходів враховує стан та тенденції використання ресурсів машинобудівними підприємствами Вінницької області при розробці типової програми оптимізації використання ресурсів машинобудівного підприємства й базується на інтегрованості управління ресурсами та інформаційними процесами; 5) систему моніторингу управління ресурсами та інформаційними ресурсами підприємства, яка на відмінну від існуючих підходів базується єдності підходу до спостереження усіх матеріальних, трудових та інформаційних ресурсів та передбачає встановлення відповідності показників й рівнів управління на основі їх релевантності, охопленні показників макrorівня, мезорівня, окремих процесів та програм; 6) систему аналізу відповідності ресурсних та інформаційних потоків, яку на відмінну від існуючих доповнено типізацією результатів на інформаційні часові та інформаційні кількісні розриви, з метою усунення невідповідностей та подальшого вибору параметрів для автоматизації.

У роботі дістали подальшого розвитку: 1) структурування ресурсів підприємства, яке на відміну від існуючих передбачає відокремлення групи нематеріальних ресурсів, що об'єднує інформаційні, інтелектуальні та організаційно-управлінські ресурси, які безпосередньо пов'язані із використанням різних груп даних на підприємстві; 2) науково-методичний підхід до оптимізації ресурсів використання ресурсів, який поруч із забезпеченням відповідної кількості ресурсів необхідної якості у вказаний часовий проміжок доповнено наявністю у персоналу підприємства необхідних компетенцій щодо управління та використання ресурсів; 3) науково-методичний підхід до аналізу впливу факторів середовища на діяльність підприємств у сфері управління ресурсами, який на відміну від існуючих підходів, передбачає здійснення визначеної послідовності дій із формуванням загального переліку факторів прямого та опосередкованого впливу й подальшою оцінкою найбільш значущих факторів. Вперше автором 1) розроблено архітектуру інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами підприємства, як структуровану сукупність функцій, принципів та методів прийняття управлінських рішень й механізмів їх реалізації, що базується на адаптивній інтегрованості ресурсів та інформаційних процесів й складається із теоретичного, методичного, організаційно-функціонального та інфраструктурного блоків; 2) розроблено модель автоматизації управління

ресурсами у межах інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами, яка базується на оцінці відповідності структури інформаційних процесів підприємства та бізнес-процесів, визначенні необхідних та оптимальних параметрів технічних засобів та технологій, врахуванні фінансових можливостей підприємств й необхідності навчання працівників, та передбачає створення спільного координаційного центру управління ресурсами та інформаційними процесами, оцінку коректності роботи інтегрованої системи та закріплення порядку та процедур у відповідних організаційно-розпорядчих документах.

Всі вищезазначені положення є підставою для висновку, що дисертаційна робота виконана на достатньо високому науково-теоретичному і методичному рівнях та має практичне значення і наукову цінність.

Значення результатів дисертації для науки і практики і шляхи його використання

У дисертації викладено авторську позицію щодо формування інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами на промисловому підприємстві. Теоретичну цінність мають такі наукові результати цього дослідження: удосконалено систематизацію ресурсів підприємства; узагальнено існуючі наукові підходи до трактування понять «інформаційний потік», «інформаційний процес»; проаналізовано підходи до оптимізації використання ресурсів підприємств; здійснено аналіз послідовності врахування впливу факторів середовища на діяльність підприємств у сфері управління ресурсами; проаналізовано послідовність переміщення ресурсних потоків на машинобудівних підприємствах; розроблено архітектуру інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами підприємства; розроблено рекомендації щодо планування ресурсів машинобудівного підприємства з допомогою програм; розроблено рекомендації щодо планування ресурсів машинобудівного підприємства з допомогою програм; проаналізовано підходи до моніторингу ресурсів підприємства; розроблено модель автоматизації управління ресурсами промислового підприємства; вдосконалено порядок аналізу відповідності ресурсних та інформаційних потоків.

Розроблені автором за результатами дослідження науково-практичні рекомендації використовуються у практичній діяльності: Департаментом міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОВА (довідка про впровадження № 756/01 від 20.05.2025), департаментом економіки і інвестицій Вінницької міської ради (довідка про впровадження №44 від 14.05.2025), Хмельницькою обласною організацією спілки економістів України (довідка про впровадження № 28 від 02.05.2025) та на машинобудівних підприємствах: ТОВ «45 Експериментальний механічний завод» (довідка про впровадження № 829 від 30.05.2025), ТДВ «Брацлав» (довідка про впровадження № 873 від 03.06.2025), ТОВ «Агромаш-Калина» (довідка про впровадження № 176 від 30.05.2025), ТОВ «ГРІН КУЛ» (довідка про впровадження № 24 від 15.05.2025).

Теоретичні узагальнення і науково-методичні розробки автора використовуються в освітньому процесі Хмельницького національного

університету при викладанні дисциплін «Менеджмент», «Міжнародний менеджмент», «Менеджмент і маркетинг» (довідка про впровадження № 132 від 02.05.2025).

Повнота викладення наукових і практичних результатів дисертації в опублікованих роботах

За темою дисертаційної роботи опубліковано 22 наукові праці, загальним обсягом 8,22 друк. арк., з яких особисто автору належить 7,57 друк. арк., у тому числі: 2 статті у закордонних виданнях обсягом 1,1 друк. арк. з яких 0,75 авторських, 10 статей у наукових фахових виданнях України, обсягом 6,0 друк. арк. (особисто автору належить 5,7 друк. арк.); 10 публікацій, що додатково відображають результати дослідження загальним обсягом 1,12 друк. арк., які належать автору особисто. Аналіз наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача засвідчив, що викладені в дисертаційній роботі результати дослідження повною мірою відображають основні положення та висновки роботи. Вони доповідалися та обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях. За своїм змістом публікації відповідають встановленим вимогам щодо висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і їх кількість є достатньою.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Результати ґрунтовного вивчення тексту дисертації та опублікованих праць автора, а також аналіз наданого автором звіту про перевірку тексту дисертації електронним сервісом показали відсутність ознак порушень автором принципів академічної доброчесності. Самостійний характер виконання дослідження підтверджується оригінальністю викладення матеріалу, науковим внеском здобувача та апробацією результатів у формі публікацій і виступів. Дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права. У роботах, опублікованих у співавторстві, вказано особистий внесок автора у результати досліджень.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Порівняльний аналіз анотації та основних положень дисертації Абушова Теймура Аловсат огли засвідчує їх повну відповідність. Анотація не містить інформації, яка б була відсутня у тексті дисертаційної роботи. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог, встановлених Міністерством освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Визнаючи важливість і цінність розробок Абушова Теймура Аловсат огли у сфері формування інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами на промисловому підприємстві, їх високий науковий рівень, його дисертаційна робота містить і деякі дискусійних моменти, які потребують уточнень для подальшого розвитку окремих ідей автора. До таких дискусійних положень, на мою думку, можна віднести:

1. Серед результатів роботи наводиться уточнення місця інформації у новій ресурсній концепції. Автору варто було б деталізувати зміст концепції та завдання інформації у ній.

2. У другому розділі дисертаційного дослідження на с. 106-111 автором розглянуто середовище функціонування підприємства та уточнено перелік факторів, які впливають на господарську діяльність, у тому числі безпосередньо на управління ресурсами. Автор також розвинув науково-методичний підхід до аналізу впливу факторів рис. 2.1. Проте у подальшому аналізі господарської діяльності машинобудівних підприємств чітко не прослідковуються зазначене раніше групування факторів, а також послідовність для проведення аналізу.

3. Господарська діяльність підприємств потребує різноманітних ресурсів, які однаково важливі для її ефективності. Незважаючи на зазначене у назві дослідження управління ресурсами, автор зосереджується на матеріальних, енергетичних та трудових ресурсах. При цьому, у роботі необґрунтовано такий вибір видів ресурсів для дослідження.

4. У роботі, в межах підрозділу 3.2, для управління ресурсами автор пропонує використовувати програмно-цільове планування. Проте доцільність вибору планування із допомогою програм варто було розширити.

5. В економічній науці термін «релевантність» використовуються як для відображення відповідності товарів цільовій аудиторії, так і відповідності інформації пошуковим запитам користувачів. У той же час автор у роботі використовує даний термін для характеристики моніторингу управління ресурсами та інформаційними ресурсами. Із роботи не в повній мірі зрозуміло, який саме зміст вкладає автор у цей термін.

Зазначені зауваження є предметом для дискусій, вони не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Абушова Теймура Аловсат огли.

Загальний висновок

Вважаю, що за змістом, оформленням, актуальністю, ступенем обґрунтованості і достовірності отриманих результатів, логічністю викладення, важливістю для науки та практики, науковою новизною, дисертаційна робота Михальчука Ігоря Володимировича на тему: «Формування інтегрованої системи управління ресурсами та інформаційними процесами на промисловому підприємстві», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» носить цілісний характер, має завершену форму, відповідає вимогам Постанови Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024р.), а її автор, Абушов Теймур Аловсат огли, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Опонент:

завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та логістики

Луцького національного технічного університету,

доктор економічних наук, професор

Оксана ПОЛІНКЕВИЧ

Підпис засвідчую:

В.о. начальника відділу кадрів

Луцького національного технічного університету

О. ЛАПЧУК